

Utlåtande 2005: RI (Dnr 023-4758/2004, 132-2686/2003, 023-3545/2005)

Översyn och avveckling av vissa av stadens stiftelseengagemang

Stadens representation i vissa bostadsorganisationer

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Staden återkallar genom kommunstyrelsens försorg åtagandet att utse styrelseledamöter och revisorer samt suppleanter för nämnda befattningshavare i enlighet med vad föredragande borgarråd anför.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande
Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma med förslag beträffande Stiftelsen Arbetarebostadsfonden till minne av den 9 februari 1953 i enlighet med detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har den 1 december 2004 uppdragit åt stadsledningskontoret att under år 2005 bl.a. utreda och lämna förslag på om staden bör avstå från styrelserepresentation i vissa stiftelser.

Kommunstyrelsen har den 11 februari 2004 uppdragit åt stadsdirektören att utreda frågan om stadens representation i vissa bostadsorganisationer av vilka flertalet utgörs av stiftelser.

Ärendets beredning

Stadsledningskontoret har berett ärendet i samråd med revisionskontoret. Stadsledningskontoret har i enlighet med lämnade uppdrag jämte kompletteringar företagit en genomgång av stadens stiftelseengagemang utifrån samtliga de aspekter som är aktuella för en bedömning av fortsatt medverkan.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av engagemang i 11 av 15 äldre verksamhetsstiftelser; bevarat engagemang i sex nyligen bildade verksamhetsstiftelser; fortsatta överväganden angående en verksamhetsstiftelse, avveckling av engagemang i samtliga 12 avkastningsstiftelser, samt avveckling av engagemang i sex av sex bostadsorganisationer med undantag för två där fortsatt revisorsbevakning föreslås med hänsyn till borgensåtaganden.

Mina synpunkter

Jag vill inledningsvis understryka att den översyn som genomförts av stadsledningskontoret borde ha genomförts för länge sedan. Stockholms stad har idag ett mycket omfattande engagemang i stiftelser, vilket har utvecklats under en tid som sträcker sig över 100 år.

Revisionskontoret genomförde 1993 en kartläggning av stadens engagemang i stiftelser där det påtalades att en samlad dokumentation över stadens stiftelseengagemang saknades och att en sammanställning över detta borde redovisas i särskild handling. Finanskontoret anförde i ärendet att staden allmänt bör inta en restriktiv hållning till deltagande i stiftelser.

Jag anser att det är en uppenbar brist att det i staden inte har funnits en bättre samordning och kontroll över alla de stiftelseengagemang som staden har åtagit sig under decennier tillbaka.

Till viss del kan detta sägas vara en naturlig konsekvens av att det inte är möjligt att styra en stiftelse på samma sätt som gäller för verksamheter i nämnd- eller bolagsform. Vanliga stiftelser står normalt under fullständig tillsyn, men tillsynen är begränsad för stiftelser som bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting.

Den s.k. vårdplikten i en stiftelse är juridiskt sett långt mer omfattande än i ett aktiebolag eller en kommunal nämnd, eftersom stiftelsen saknar ägare eller medlemmar. Styrelsen har det fulla ansvaret. Detta ställer höga krav på ledamöternas kunskaper och engagemang. En ledamot kan aldrig urskulda sig genom att hänvisa till bristande kunskaper.

En ledamot som missbrukar sin förtroendeställning och därmed skadar stiftelsen kan dömas till ansvar för trolöshet mot huvudman och åläggas att

ersätta stiftelsen för skadan. Det som skall bedömas är om stiftelsens förmögenhet har minskats för ett annat syfte eller en annan mottagare än den som stiftelsen skall främja.

Det har funnits många missuppfattningar beträffande kommunalt bildade verksamhetsstiftelser. En allmän uppfattning är att kommunen har ett rättsligt bestämmande inflytande trots att sådana stiftelser inte har någon särställning i lagen. Kommunen har inte rätt att styra arbetet eller ge styrelsen direktiv hur arbetet ska utföras. Någon form av ägarstyrning i annan form än att i enlighet med stiftelsens föreskrifter regelrätt byta ut styrelseledamöter och utse revisorer föreligger således inte. Stiftaren har inget inflytande över styrelsens förvaltningsåtgärder eller rådighet över egendomen.

Den traditionella motiveringen för att utse stiftelseledamöter, nämligen som ett sätt att ”styra” stiftelsen eller att åtminstone söka ett kommunalt ”inflytande”, kan således sägas vara grundlös och felaktig. Att en stiftelse står under ”kommunal kontroll” är ur juridisk synvinkel direkt felaktigt. Detta påstående är dock vanligen förekommande.

Med detta sagt kan dock inte politiken fråntas det ansvar som åvilar främst den styrande majoriteten vad gäller att ha kontroll över vad som sker i stiftelserna. Det utgör inte heller tillräckliga skäl till att en kommun nödvändigtvis behöver avstå från varje enskilt engagemang i stiftelser.

Det avgörande skälet som jag ser det till varför Stockholms stad bör överväga att utträda från vissa engagemang är om det överhuvudtaget gagnar stiftelsens ändamål att staden utser representant i styrelsen. Varje engagemang staden åtar sig bör vägas mot det generella medborgarintresset. Annorlunda uttryckt kan man säga att det inte i alla fall kan hävdas vara ett primärt allmänt kommunalt intresse att medverka i vissa stiftelser eller verksamheter. Även om staden av historiska skäl eller med hänsyn till stiftarens önskemål om representation från staden måste detta vägas mot dagens förutsättningar och förhållanden. Den mängd stiftelser som förekommer är ytterligare en försvårande omständighet som innebär att det blir än mer angeläget för staden att överväga och se över sitt engagemang.

Stiftelsens ändamålsparagraf anger syftet och målet med stiftelsen. Detta kan sägas utgöra portalparagrafen för stiftelsen. Att hävda att stadens representation skulle utgöra eller t.o.m. vara en del av syftet med stiftelsen vore som regel att övertolka stiftelseändamålet. En grundare må ha önskat och föreslagit att staden skall vara representerad, men detta torde snarast härröra sig till en önskan om ordning och reda och att detta utgjorde någon slags garanti för stiftelsens beständighet utifrån dåvarande samhällsstruktur. Tidigare har stiftelserna reglerats genom praxis och då kan det ha funnits ett värde i representa-

tion från en kommun, men sedan 1996 reglerar den nya stiftelselagen förhållandena i stiftelser. Det kan således inte hävdas att stadens representation vore viktigare än stiftelsens ändamål.

Den återrapportering som sker från verksamheterna är ofta bristfällig om inte obefintlig. Det finns inte heller någon skyldighet för en ledamot utsedd av t.ex. kommunfullmäktige att återrapportera, vilket således kan användas som skäl för att inte lämna någon redovisning av verksamheten till staden. Detta må överensstämma med lagstiftningen, men utifrån ett demokratiskt perspektiv anser jag att detta förhållningssätt i den mån det kommer till uttryck måste förändras. Jag anser att det ligger ett personligt ansvar på den enskilde ledamoten att förstå vikten av att staden är, kan och blir informerad i viktiga frågor. Rapportering kan dock enligt stiftelselagen aldrig krävas i annan form än via årsredovisningen. I övrigt åligger det styrelsen att avgöra från fall till fall vilken information som skall ges till stiftelsens intressenter, däribland staden.

Stockholms stads finansenhet har tagit viktiga steg mot att åstadkomma en bättre kontroll över de anknutna donationsstiftelserna. Donationsstiftelsegruppen inrättades i juni 2004 och under 2005 har en arbetsinstruktion framtagits för beslut i kommunstyrelsen i särskilt ärende. Föreliggande ärende berör således inte donationsstiftelserna eller stadens organisering kring denna verksamhet.

Jag anser att stadsledningskontorets samlade översyn ger en god överblick av stadens åtaganden och styrelserepresentation i den mängd och flora av stiftelser som förekommer. Stadsledningskontoret har uppsatt ett antal kriterier för att kunna bedöma behovet av representation från staden.

Endast det faktum att det inte är möjligt för någon inom Stockholms stad att ha den fulla överblicken över antalet stiftelser reser frågan om styrelserepresentationens nödvändighet och möjligheterna att begränsa omfattningen till en mer hanterbar nivå.

Det framstår t.ex. inte som särskilt ändamålsenligt att staden skall utse revisorer för att kontrollera stiftelser som andra personer har bildat och där staden i många fall inte utser en enda ledamot. Därutöver ankommer det på kommunfullmäktige att fatta beslut i frågan om ansvarsfrihet med anledning av verksamhets- och revisionsberättelserna om så stipuleras i stadgarna. Jag kan inte se hur kommunfullmäktige skall kunna ta detta ansvar, speciellt mot bakgrund av den korta tid som står till förfogande för kommunfullmäktige, och därför kan denna ordning starkt ifrågasättas.

Det är viktigt att poängtera att avvecklingen av vissa stiftelseengagemang är en process och bör tillåtas ta i anspråk den tid som behövs i varje enskilt fall. Jag ser det som naturligt att de ledamöter som företrätt staden också

kommer att få göra det framöver men på andra meriter och på ett personligt mandat. Den kompetens och erfarenhet som många politiskt förtroendevalda besitter kommer att göra dem attraktiva för uppdrag i stiftelser på ett personligt mandat snarare än att staden utser dem.

Som stadsledningskontoret anger bör och kan ledamoten anmäla sitt intresse till styrelsen, som därefter har att fatta beslut om hur ledamöter skall utses fortsättningsvis. De aktuella stiftelserna måste i vilket fall som helst ändra de gamla föreskrifterna om utseendet av nya ledamöter. När det gäller stiftelser där staden utser styrelsemajoriteten riktas intresseanmälan lämpligen till länsstyrelsen. Detta torde bespara länsstyrelsen en del arbete samtidigt som man får nya intressanta namn att besätta andra styrelser med.

Den nya föreslagna ordningen ligger också i linje med det sysslomannauppdrag som det innebär att vara styrelseledamot i en stiftelse och som innebär ett större personligt ansvar för den enskilde ledamoten. Det är således en betydande skillnad gentemot andra politiska kommunala uppdrag, vilket bör beaktas i sammanhanget.

Jag föreslår således att staden genom KF/KS kansli försorg återkallar åtagandet att utse styrelseledamöter och revisorer samt suppleanter för nämnda befattningshavare i enlighet med vad stadsledningskontoret anför.

I sammanhanget vill jag understryka att föreliggande beslut inte innebär att staden på något sätt inte uppskattar stiftelsernas verksamheter och ser dess rätta värde. Som exempel kan jag nämna stiftelsen studentbostäder (SSSB). Det nära samarbetet med stiftelsen är mycket betydelsefullt för staden och den framtida utvecklingen. Staden önskar vidmakthålla och utveckla detta samarbete ytterligare för att Stockholm bl.a. skall bli en stad som upplevs som bättre för studenterna än vad historiskt varit fallet.

Det är för stiftelserna viktigt att se att den enda egentliga skillnaden som föreslås är att kommunfullmäktige inte längre skall utse ledamöter. Stockholms stad kommer i t.ex. fallet SSSB självfallet att vara stiftelsen behjälplig om de för egen del önskar välja någon styrelseledamot som har koppling till staden.

Det finns utifrån vad stadsledningskontoret redovisar i huvudsak två undantag. Det första är Stiftelsen Stockholms Sjöfartshotell utifrån motivet att staden tog initiativ till och bildade denna stiftelse.

Det andra undantaget utgörs av Stockholms konserthusstiftelse, som jag vill utveckla resonemanget kring. Stockholms Konserthus är en central del av omvärldens bild av Stockholm. Konserthuset och dess orkester är en av Europas mest efterfrågade orkestrar där arenor som London, Paris, New York och Tokyo exemplifierar den internationella räckvidd konserthuset representerar.

Nobel är ett av världens starkaste varumärken där den årliga prisceremonin samt den nystartade Nobelkonserten sätter Stockholm och konserthuset i centrum för världens mediabevakning. Utdelningen av Polar Music Prize är ytterligare exempel på den internationella bild som förmedlas av Stockholm då några av de främsta artisterna inom den populärmusikaliska världen möter den klassiska musikens världsstjärnor vid den årliga prisceremonin i Stockholms Konserthus.

Stockholms Konserthus inleder under 2006 ett nära samarbete med näringslivet genom ett omfattande sponsorsarbete med en av de ledande affärsbankerna med starka intressen såväl nationellt som internationellt. Samarbetet innehåller möten mellan kultur och näringsliv i en stor variation med största möjliga exponering såväl nationellt som internationellt.

Stockholms Konserthus har ett av Sveriges mest omfattande kulturutbud med över 300 evenemang årligen fördelade på våra egna resurser samt samarbeten med andra aktörer och uthyrningsverksamhet. Sommarsäsongen erbjuder såväl turister som länsinnevånare ett öppet Konserthus med fri entré där Konserthuset årligen möter 50 000 besökare under perioden juli-augusti. Stockholms Konserthus är en av huvudstadens mest kända byggnader och erbjuder årligen Stockholms innevånare ett konstnärligt utbud av högsta internationella nivå jämförbart med övriga Europeiska huvudstäder.

En stiftelse som så påtagligt bidrar till att marknadsföra Stockholms stad såväl nationellt som internationellt har en speciell betydelse för staden och regionen. Det utgör också skälet till varför jag föreslår att denna stiftelse skall undantas från de principer som stadsledningskontoret har redovisat och att staden kvarstår med sitt engagemang genom att utse en ledamot till styrelsen.

I övrigt föreslår jag också att kommunfullmäktige blir den församling som utser ledamöter till Strindbergsmuseet istället för kulturnämnden. Ledamot utsedd av staden till stiftelsen får inte vara densamme som har uppdrag i kulturnämnden.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak godkänna föredragande borgarråds förslag

2. till dess att stadens engagemang i samtliga bostadsstiftelser avvecklats uppdras åt stadens representanter i dessa styrelser att verka för att samtliga lediga lägenheter förmedlas till bostadsförmedlingen
3. avveckla Stiftelsen Barnens Dag och låta verksamheten och tillgångarna övergå i vanlig förvaltningsform, samt
4. därutöver anföra följande.

Stadsledningskontoret har gjort ett grundligt och väl genomarbetat förslag till hur stadens engagemang i stiftelser bör förändras. Vid två tidigare tillfällen under de senaste 12 åren har en samlad bedömning av stadens stiftelseengagemang aktualiserats genom att utredningar genomförts, men dessa har inte föranlett några konkreta åtgärder eller förslag. Efter bostadsskandalerna i Anna Johansson-Visborgs stiftelser blev frågan kring stiftelserna återigen angelägen att genomlysas.

I allt väsentligt delar vi de förslag som presenteras i utredningen. Avvecklingen kommer dock knappast kunna ske över en natt, och till dess att staden slutgiltigt utträtt ur stiftelsernas styrelse bör stadens representanter få ett mycket tydligt uppdrag. Stadens representanter ska aktivt föreslå att samtliga ledigheter som uppstår i de aktuella stiftelserna ska förmedlas via bostadsförmedlingen.

Vi därutöver att Stiftelsen Barnens Dag bör avvecklas. Verksamheten och tillgångarna kan överföras i vanlig förvaltningsform. Den nuvarande styrformen har under lång tid inverkat menligt på underhållsfrågor. Stiftelser verkar också konserverande vilket inte fungerar väl för en verksamhet av den art som kolloverksamhet representerar.

På lång sikt bör samtliga stiftelser avvecklas. Om det finns behov en särskilt styrform för gemensamma projekt mellan exempelvis staden, universiteten och näringslivet bör en form väljas som är både förhållandevis lätt att sjösätta och avveckla.

Reservation anfördes av borgarrådet *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak godkänna föredragande borgarråds förslag
2. tills dess att stadens engagemang i samtliga bostadsstiftelser avvecklats uppdras åt stadens representanter i dessa styrelser att verka för att samtliga lediga lägenheter förmedlas till bostadsförmedlingen
3. därutöver anföra följande.

Stadsledningskontoret har gjort ett grundligt och väl genomarbetat förslag till hur stadens engagemang i stiftelser bör förändras. Vid två tidigare tillfällen under de senaste 12 åren har en samlad bedömning av stadens stiftelseengagemang aktualiserats genom att utredningar genomförts, men dessa har inte föranlett några konkreta åtgärder eller förslag. Efter bostadsskandalerna i Anna Johansson-Visborgs stiftelse blev frågan kring stiftelserna återigen angelägen att genomlysas.

Att staden nu hörsammar folkpartiets krav och äntligen avvecklar sitt engagemang i bostadsstiftelser är ett välkommet beslut. Avvecklingen kommer dock knappast kunna ske över en natt, och tills dess att staden slutgiltigt utträtt ur stiftelsernas styrelser bör stadens representanter få ett mycket tydligt uppdrag. Stadens representanter ska aktivt föreslå att samtliga lediga lägenheter som uppstår i de aktuella stiftelserna ska förmedlas via bostadsförmedlingen.

En del av lägenheterna ska förmedlas som tränings- och försökslägenheter till före detta missbrukare och hemlösa.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Staden återkallar genom kommunstyrelsens försorg åtagandet att utse styrelseledamöter och revisorer samt suppleanter för nämnda befattningshavare i enlighet med vad föredragande borgarråd anför.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma med förslag beträffande Stiftelsen Arbetarebostadsfonden till minne av den 9 februari 1953 i enlighet med detta utlåtande.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Anette Otteborn

ÄRENDET

Bakgrund

Kommunstyrelsen har den 1 december 2004 uppdragit åt stadsledningskontoret att under år 2005 utreda och lämna förslag på om staden bör avstå från styrelserepresentation i vissa stiftelser. Stadsledningskontoret har också kompletterat med frågan om val av revisorer.

Stadsledningskontoret skulle vidare ta fram och erbjuda ett utbildningsprogram för stiftelser där staden har styrelserepresentation.

I samråd med Stockholms Stadshus AB fick stadsledningskontoret i uppdrag att undersöka möjligheten att erbjuda tjänster från Stockholms stads Bostadsförmedling AB gentemot de stiftelser som har upprättats för bostadsändamål till behövande.

Slutligen skulle stadsledningskontoret undersöka stadgarnas utformning i de stiftelser där staden har styrelserepresentation, överväga framtagande av en generell instruktion för styrelsearbetet samt undersöka möjligheten att ändra stadgarna i riktning mot ett förenklat förfarande vad gäller att utkräva ansvar om misskötsel uppdagas.

Kommunstyrelsen har också den 11 februari 2004 uppdragit åt stadsdirektören att utreda frågan om stadens representation i vissa bostadsorganisationer av vilka flertalet utgörs av stiftelser. Stadsledningskontoret behandlar samtliga dessa frågor i ett sammanhang.

Sammanfattning av ärendet

Stadsledningskontoret har i enlighet med lämnade uppdrag jämte kompletteringar företagit en genomgång av stadens stiftelseengagemang utifrån samtliga de aspekter som är aktuella för en bedömning av fortsatt medverkan. Stadsledningskontoret föreslår följande.

- Avveckling av engagemang i 11 av 15 äldre verksamhetsstiftelser
- Bevarat engagemang i sex nyligen bildade verksamhetsstiftelser
- Fortsatta överväganden angående en verksamhetsstiftelse
- Avveckling av engagemang i samtliga 12 avkastningsstiftelser
- Avveckling av engagemang i sex av sex bostadsorganisationer med undantag för två där fortsatt revisorsbevakning föreslås med hänsyn till borgensåtaganden

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret. Samråd har ägt rum med revisionskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 12 september 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Lagstiftning

Enligt stiftelselagen (1994:1220) bildas s.k. vanlig stiftelse genom ett stiftelseförordnande. När stiftelse får driva näring används också begreppet näringsdrivande stiftelse. En "vanlig" stiftelse bildas genom att egendom enligt förordnande av en eller flera stiftare avskiljs för att varaktigt förvaltas som en självständig förmögenhet för ett bestämt ändamål.

Förvaltningen kan handhas av en styrelse (fysiska personer) eller en förvaltare (juridisk person). I sistnämnda fall talas om anknutna stiftelser. Det bör observeras att detta tjänsteutlåtande över huvud taget inte behandlar de donationsstiftelser som är föremål för s.k. anknuten förvaltning, dvs. sådana stiftelser som inte har egen styrelse. För närvarande är antalet till staden anknutna stiftelser 201. Dessa förvaltas av SLK:s ekonomiavdelning genom finansenhets donationsstiftelsegrupp.

En vanlig stiftelse ska upprätta årsredovisning och vara registrerad i stiftelseregister under vissa villkor.

Vanliga stiftelser står normalt under fullständig tillsyn, men tillsynen är begränsad för bl.a. stiftelser som bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting

Länsstyrelsen kan förordna styrelseledamöter (inklusive ordförande), förvaltare, revisorer och god man för stiftelser i olika situationer. Det kan handla om att en styrelse måste kompletteras med en ny ledamot för att kunna fatta beslut, eller att en revisor som uppfyller lagens kvalifikationskrav måste sköta revisionen. Länsstyrelsens förordnande syftar till att så många ledamöter ska finnas att styrelsen blir beslutför (inte så att styrelsen blir fulltalig).

Styrelseledamot och revisor i stiftelse

Fullmäktige ska alltid utse samtliga styrelseledamöter i stiftelser som en kommun eller ett landsting ensamt bildat för en kommunal angelägenhet.

De kvalifikationskrav som gäller för stiftelsestyrelser i 2 kap. 10 § stiftelselagen gäller även för de ledamöter som utses av fullmäktige. Lagen ställer inga hinder mot att styrelsen helt eller delvis väljs på professionella grunder förutsatt att partierna är överens och att proportionellt val inte begärs. Något krav på att vara folkbokförd i den egna kommunen finns inte. För styrelseledamöter gäller ett annat juridiskt ansvar än för förtroendevalda i nämnder och styrelser.

Enligt 2 kap. 9 § stiftelselagen kan fullmäktige när som helst utan motivering entlediga utsedd ledamot.

Alla stiftelser måste ha minst en revisor. Varje bokföringspliktig stiftelse måste utse en kvalificerad revisor. När kommunen ensam bildar en stiftelse för en kommunal angelägenhet ska fullmäktige utse minst en revisor (3 kap. 17 § KL). Från och med den 1 januari 2000 ska denna revisor utses bland de förtroendemannarevisorer som utsetts att granska kommunens verksamhet. Granskningen ska i första hand ske av den nämndrevisor som är ansvarig för den typ av verksamhet som stiftelsen bedriver.

Det framstår inte som särskilt ändamålsenligt att staden ska utse revisorer för att kontrollera stiftelser som andra personer har bildat och där staden i många fall inte utser en enda ledamot. Och i den mån som förtroendevalda revisorer tar revisionskontorets resurser i anspråk för dessa uppdrag uppkommer en direkt kostnad för staden.

Lagen om kommunal redovisning (1997:614)

Från år 2000 stadgas i denna lag (8 kap.1 §) att särskilda upplysningar om ekonomi och verksamhet ska lämnas om sådana juridiska personer där kommunen har ett betydande inflytande.

Vad innebär ett styrelseuppdrag?

I en stiftelse står styrelsens ledamöter i direkt sysslomannaförhållande till stiftelsen och det åvilar dem därför en allmän vårdplikt. Därtill kommer stiftelselagens förbud för styrelsens ledamöter att handlägga frågor om avtal mellan dem och stiftelsen (jäv).

Vårdplikten i en stiftelse är juridiskt sett långt mer omfattande än i ett aktiebolag eller en kommunal nämnd, eftersom stiftelsen saknar ägare eller medlemmar. Styrelsen har det fulla ansvaret. Detta ställer höga krav på ledamöternas kunskaper och engagemang. En ledamot kan aldrig urskulda sig genom att hänvisa till bristande kunskaper; dessa måste man skaffa sig.

En ledamot som missbrukar sin förtroendeställning och därmed skadar stiftelsen kan dömas till ansvar för trolöshet mot huvudman enligt 10 kap. 5 § brottsbalken och åläggas att ersätta stiftelsen för skadan enligt 5 kap. 1 § stiftelselagen. Det som ska bedömas är om stiftelsens förmögenhet har minskats för ett annat syfte eller en annan destinatärskrets än den som stiftelsen ska främja.

Det har funnits många missuppfattningar beträffande kommunalt bildade verksamhetsstiftelser. Många har varit benägna att tro att kommunen har ett rättsligt bestämmande inflytande trots att sådana stiftelser inte har någon särställning i lagen. Kommunen har inte rätt att styra arbetet eller ge styrelsen direktiv hur arbetet ska utföras. Någon ”ägarstyrning” i annan form än att i enlighet med stiftelsens föreskrifter regelrätt byta ut styrelseledamöter och utse revisorer föreligger således inte. Stiftaren har inget inflytande över styrelsens förvaltningsåtgärder eller rådighet över egendomen.

Härav följer att den traditionella motiveringen för att utse stiftelseledamöter, nämligen som ett sätt att ”styra” stiftelsen eller att åtminstone söka ett kommunalt ”infly-

tande”, är grundlös och felaktig. Att en stiftelse står under ”kommunal kontroll” är ur juridisk synvinkel direkt felaktigt. Detta påstående är dock vanligen förekommande.

Vad innebär ett revisorsuppdrag?

En revisor ska ha den insikt och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som krävs med hänsyn till stiftelsens ändamål samt arten och värdet av stiftelsens tillgångar. Tjänstemän vid kommunens revisionskontor får biträda de förtroendevalda revisorerna eller yrkesrevisorerna.

Revision inbegriper såväl räkenskaps- som förvaltningsrevision. En ändamålsprövning är obligatorisk eftersom revisorerna i revisionsberättelsen ska anmärka om tillgångarna används i strid med stiftelsens ändamål (4 kap. 11 § stiftelselagen). Uppdraget för en av kommunen utsedd revisor är i övrigt detsamma som för yrkesrevisorn – att granska stiftelsens årsredovisning och bokföring samt styrelsens förvaltning i förhållande till stiftelselagen och annan tillämplig lagstiftning.

I likhet med styrelseledamöterna kan revisorerna bli ersättningsskyldiga gentemot stiftelsen om de uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakat skada för stiftelsen. Ett exempel på skada är att styrelsen försummar dela ut disponibel avkastning så att stiftelsen blir beskattad eller riskerar bli beskattad p.g.a. för låg utdelningsnivå.

Ytterligare grunder för bedömning av stadens engagemang följer nedan.

Varför beviljas ansvarsfrihet?

Det ankommer på KF att fatta beslut i frågan om ansvarsfrihet med anledning av verksamhets- och revisionsberättelserna om så stipuleras i stadgarna.

Enligt gällande rutiner blir de stiftelser som ingår i Bihang 1 och Bihang 5 föremål för fråga om ansvarsfrihet i fullmäktige. Det kan ifrågasättas om denna ordning är ändamålsenlig.

I revisionsberättelsen för en stiftelse ska revisorerna normalt inte uttala sig i frågan om ansvarsfrihet. Skälet till detta är att stiftelsen saknar ägare eller medlemmar och att det därför inte finns någon som med bindande verkan kan besluta om ansvarsfrihet. Har däremot stiftaren föreskrivit att revisorn ska uttala sig ifråga om ansvarsfrihet måste denna bestämmelse följas. Detsamma bör gälla om stiftaren föreskrivit att någon utomstående organisation, ett organ inom stiftelsen eller han själv ska pröva frågan om ansvarsfrihet.

En föreskrift om att någon ska bevilja ansvarsfrihet bör enligt uttalanden i propositionen till stiftelselagen (prop. 1993/94:9, s. 174) tolkas som en rätt för denne att föra talan för stiftelsens räkning om skadestånd mot stiftelsens ledamöter. Ett beslut om ansvarsfrihet innebär således endast att den som beslutar om detta avstår från att föra skadeståndstalan. Ett sådant beslut innebär inte att andra som har rätt att föra talan om skadestånd är förhindrade att göra detta.

Ett beslut om ansvarsfrihet innebär således att fullmäktige avhänder sig handlingsfrihet, vilket inte framstår som välbetänkt med tanke på den begränsade betänketid

som står till fullmäktiges förfogande. Det förordas därför att frågan om ansvarsfrihet endast ska väckas i fråga om de stiftelser som har en uttrycklig föreskrift om detta.

Bedömningar inför ett förvaltningsåtagande

Stockholms stad har i dag ett mycket omfattande engagemang i stiftelser. Det har utvecklat under lång tid, mer än 100 år. Förutom den direkta förvaltningen av de 201 anknutna stiftelserna utser staden styrelseledamöter och revisorer i närmare 40 stiftelser med egen förvaltning.

Varje enskilt åtagande kan ha haft goda skäl för sig när det beslutades, men det har regelmässigt varit fråga om en generellt sett mycket välvillig attityd till donatorerna. Det ligger i sakens natur att incitamenten till deltagande har varit mycket varierande. Någon klar strategisk linje har uppenbarligen inte funnits. Därtill kan konstateras att de tjänsteutlåtanden som dåvarande kammarkontoret avgav till drätselnämnden i stiftelseärenden genomgående saknade analyser av det stiftelserättsliga regelverket. Oftast saknades även en bärande motivering till stadens engagemang. Det måste också understrykas att inte bara samhället har förändrats, även den legala ramen för stiftelserna har ändrats. Fram till dess att stiftelselagen trädde i kraft den 1 januari 1996 fanns t.ex. inget krav på revisorer i stiftelser. Önskvärdheten av en specifikt kommunal kontroll kan numera starkt ifrågasättas.

Stadsledningskontoret har under översynen funnit ett antal starka invändningar mot det mycket omfattande engagemang som staden förpliktat sig till. Dessa argument är i princip lika giltiga för utseende av ledamöter som av revisorer. Den samlade bedömningen som följer av stadsledningskontorets översyn är att argumenten *för* ett kommunalt åtagande synes typiskt sett inte ha samma styrka som argumenten *emot* ett fortsatt åtagande.

Det ligger nära till hands att citera ur finanskontorets yttrande från 1994-02-28 i anledning av revisionskontorets rapport Stadens stiftelseengagemang (KS 1994-03-23):

”Allmänt bör dock staden inta en restriktiv hållning till deltagande i stiftelser, särskilt då det är förknippat med ekonomiska åtaganden, eftersom stadens inflytande över verksamheten genom stiftelseformen är mycket begränsat.”

Bedömningsgrunderna kan i korthet beskrivas på följande sätt.

- Staden – och i vissa fall de politiska partier som ledamöterna och revisorerna företräder - drabbas av badwill när missvård uppdagas.
- Ledamöter bör sitta på personligt mandat i kraft av dokumenterade kunskaper (juridik och sakområden), engagemang och personlig oväld. Det kan många gånger vara svårt att rekrytera ledamöter med exakt rätt profil.
- Staden har i vissa fall inte förmått uppfylla sitt åtagande att utse ledamöter trots upprepade påpekanden från berörda styrelser. Staden gör sig därmed skyldig till

avtalsbrott, vilket sannolikt åsamkar berörda stiftelser skada. I den mån sådan skada kan kvantifieras riskerar staden skadeståndsanspråk från stiftelserna.

- Ett antal engagemang kan ifrågasättas på den grunden att stiftelsens verksamhet ligger utanför den kommunala kompetensen enligt kommunallagen.
- Det stora antalet valärenden avseende ledamöter och revisorer i stiftelser är betydande för stadens administration.
- Misstanke kan uppkomma att förekomsten av kommunala ledamöter begränsar stadens handlingsfrihet vad gäller tex. gäller borgensåtaganden och bidragsgivning. Rollerna bör vara klara och renodlade.
- Genom att styrelseledamöter och revisorer utses av staden etableras en egenomlig form av dubbel tillsyn utöver den som lagenligt ska bedrivas av länsstyrelsen. När det gäller verksamhetsstiftelser blir det de facto fråga om en tredubbel tillsyn.
- Stiftelseengagemang bör i första hand förekomma när stiftelsens verksamhet direkt ansluter till stadens kärnverksamheter samt i de fall staden medverkat i en stiftelsebildning vars syfte är att i denna organisationsform förverkliga specifika intentioner inom olika områden. Detta gäller framförallt de stiftelser, som bildats under senare tid.

Revisionskontorets arbetspromemoria 1999-08-25

En kartläggning av stadens stiftelseengagemang genomfördes av revisionskontoret 1993 (Revisionsrapport 1993:14) och denna följdes upp i arbetspromemoria 1999-08-25. I revisionsrapporten påtalades att en samlad dokumentation över stadens stiftelseengagemang saknades och att en sammanställning över detta borde redovisas i en särskild handling. KS gav i uppdrag 1994-03-23 att genomföra föreslagna förändringar. Revisionskontorets uppföljning visade att beslutet ej genomförts på ett antal punkter. Det efterlystes en fullständig förteckning över stadens totala engagemang i stiftelser. Finanskontoret anförde i ärendet, som ovan nämnts, att staden bör inta en restriktiv hållning till deltagande i stiftelser.

Årliga dokument

I KF:s handlingar (Bihang 1) intas årsredovisningar för stadens bolag, stiftelser och donationsfonder.

Under B. Donationsstiftelser under stadens förvaltning redovisas:
Stiftelsen Magna Sunnerdahls Bostadshus samt
Stiftelsen Arbetarebostadsfonden till minne av den 9 februari 1853.

Under C. Stiftelser i vilka Stockholms stad utövar ett ”avgörande inflytande” redovisas:

Stiftelsen Barnens Dag
Stiftelsen Hotellhem i Stockholm
Stiftelsen Stockholm Water Foundation
Stiftelsen Strindbergsmuseet
Stiftelsen Bostäder och lokaler för synskadade.
Dessa redovisas också i stadens årsredovisning.

I KF:s handlingar (Bihang 5) redovisas årsredovisningar för:

Stockholms kommuns arbetstagarers understödsstiftelse
Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs Minne
Stiftelsen Fredric Eens Minne
Stiftelsen Fanny Hirschs Minne
Stiftelsen Hotellhem i Stockholm
Stiftelsen Stockholms Sjöfartshotell
Stiftelsen Strindbergsmuseet
Stiftelsen Tyrestaskogen
Stiftelsen Stockholms Läns Äldrecentrum.

Detta får utgöra exempel på vad ovan sagts om avsaknad av samlad redovisning.

Två huvudtyper av stiftelser

Stiftelselagen reglerar först och främst de två huvudtyperna av stiftelser: verksamhetsstiftelser resp. avkastningsstiftelser. Verksamhetsstiftelser har i uppdrag att i egen regi bedriva viss näringsverksamhet. Hos länsstyrelsen registreras sådana stiftelser som ”näringsdrivande”. Avkastningsstiftelser, å andra sidan, främjar normalt sitt ändamål genom bidragsgivning. I förteckningen nedan anges vilken typ av stiftelse det är fråga om.

Punkt 1 uppdrag 2004-12-01

Stadsledningskontoret tror sig ha återfunnit samtliga stiftelser av sådan betydelse att medtagas i behandlingen enligt följande redovisning.

Verksamhetsstiftelser där avveckling av engagemang föreslås

Stadsledningskontoret kan för nedanstående stiftelser inte identifiera något centralt kommunalt intresse.

- *Stiftelsen Carl och Elise Eldhs Ateljé*

Stadgar 1993

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (KuN) utser två ledamöter av högst sex.

Tom. år 2006.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Teatern vid Rosenlundsgatan*

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (KuN) utser två ledamöter av sju samt två suppleanter av sju.

Tom. år 2005.

Tidigare har representanter utsetts ur KuN. Numera utgörs representationen av tjänstemän vid kulturförvaltningen. Det synes betänkligt ur stiftelseperspektiv m.h.t. jävsrisker m.m. att nuvarande representation bibehålls.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Svenska Barnboksinstitutet*

Stadgar 1989

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (KuN) utser en ledamot av fem samt en suppleant av fem.

Tom. år 2007.

Tidigare har representanter utsetts ur KuN. Numera utgörs representationen av tjänstemän vid stadsbiblioteket. Representationens förenlighet med den kommunala kompetensen är ej självklar.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stockholms Konserthusstiftelse*

Kfs 1976:12 samt ändr.

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (KF) utser en ledamot av nio.

Tom. år 2007.

Verksamheten finansieras med bidrag till 2/3 genom Stockholms läns landsting.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Konung Oscar 1:s Minne*

Stadgar 1875

Verksamhetsstiftelse till stöd för ensamstående mindre bemedlade damer.

Stockholms stad (KF) utser två revisorer av tre.

Tom. år 2005.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation då verksamheten får anses ligga utanför den kommunala kompetensen.

- *Stiftelsen Fredric Eens minne*

Kfs. 1912:126 med ändr. 1945.

Verksamhetsstiftelse med inriktning på att bereda bostad på billiga villkor åt obemedlade ensamstående kvinnor och vård åt deras barn i den egna förskolan.

Stockholms stad (KF) utser en ledamot av tre och en suppleant av tre.

Stockholms stad (KF) utser samtliga två revisorer varav en auktoriserad och samtliga två revisorssuppleanter varav en auktoriserad.

Tom. år 2005.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Stockholms Sjöfartshotell*

Kfs 1962:54

Verksamhetsstiftelse med uppgift att driva sjöfartshotell. Hotelldriften som även vänder sig till allmänheten ombesörjs av privat hotellkedja. För sjöfolksgäster tillhandahåller stiftelsen viss social service.

Stockholms stad (KF) utser två ledamöter av åtta och två suppleanter av åtta.

Stockholms stad (KF) utser två revisorer av tre och två revisorssuppleanter av två.

Tom. år 2005

Härutöver tillkommer en auktoriserad revisor

Det kan inte anses vara ett primärt allmänt kommunalt intresse att medverka i denna hotellrörelse. Stadsledningskontoret föreslår därför avveckling av stadens representation.

- *Anna Johansson-Visborgs Stiftelse*

Stadgar utl. 1947:249

Verksamhetsstiftelse med uppgift att bereda helt eller delvis fria bostäder åt behövande bryggeriarbeterskor.

Stockholms stad (KF) utser två ledamöter av fem.

Av länsstyrelsen utsedd temporär styrelse.

Stockholms stad (KF) utser en revisor av tre.

Tom. år 2007.

Här må vidare påpekas att länsstyrelsen 2004-11-17 entledigat styrelsen med anledning av att revisorerna riktat anmärkningar mot styrelsen. Länsstyrelsen har 2004-11-17 förordnat fyra personer att tills vidare vara interimsstyrelse. Detta beslut var troligen inte överklagbart. Tre styrelseledamöter av de entledigade har till länsrätten överklagat länsstyrelsens beslut. Länsrätten har i dom 2004-04-20 upphävt länsrättens beslut om entledigande för två av dessa med hänvisning till att de inte kan göras ansvariga för beslut eller underlåtenhet att fatta beslut under tid innan inträde i styrelsen. Länsrättens dom har av länsstyrelsen överklagats till kammarrätten. Här anförda omständigheter stärker en argumentation för avveckling av stadens representation.

I rapport till länsstyrelsen 2005-06-10 anför interimsstyrelsen vissa påpekanden av generell karaktär, vilka bör observeras:

”Vad som hänt i denna stiftelse visar hur skyddslös en stiftelse är. Det finns ingen ägare, bolagsstämma eller föreningsstämma som utövar kontroll. Styrelseledamöter behöver inte befara att inte beviljas ansvarsfrihet. Det kan då vara frestande att sko sig på stiftelsens bekostnad eller, som förra ordföranden i detta fall, vara frikostig mot personalen och de egna barnen.”

Stadsledningskontoret föreslår omedelbar avveckling av stadens representation genom att i framställning till länsstyrelsen påtala att staden inte har för avsikt att utse nya ledamöter när den nuvarande interimsstyrelsen ska ersättas.

- *Stiftelsen Djursjukhus*

Verksamhetsstiftelse

Stockholm stad (KS) utser en revisor.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen K.A. Almgren Sidenväveri & Museum*

Verksamhetsstiftelse

I samband med bildande av denna stiftelse uppmanades stadsmuseinämnden (KS 2001-09-19) att utse minst en styrelseledamot från stadens sida. Nämnden har sedermera ansett att sådan representation ej är nödvändig.

Stadsledningskontoret föreslår därmed avveckling formellt av stadens representation i styrelsen.

- *Stiftelsen Magna Sunnerdahls bostadshus*

Utl. 1914:21

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (KS) utser två ledamöter, vilka utser en tredje, dvs. samtliga. Revisorsgrupp 1 svarar jämte auktoriserad revisor för revision.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation genom särskild hemställan till länsstyrelsen då staden utser styrelsemajoriteten.

Här må påpekas att vissa hyresgäster nyligen i skrivelse till länsstyrelsen och kommunstyrelsen anklagat styrelsen för missvård pga. vissa förhållanden angående tilldelning av lägenheter m.m. Anmälan har ännu inte lett till beslut om ev. åtgärder från länsstyrelsens sida.

Avkastningsstiftelser där avveckling av engagemang föreslås

- *C F Lundströms stiftelse*

Kfs 1919:43

Avkastningsstiftelse

Stödjer flera olika ändamål.

Stockholms stad (KF) utser en ledamot av fem.

Tom. år 2006.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Fanny Hirschs minne*

Kfs 1985:22

Avkastningsstiftelse som ger bidrag till obemedlade eller mindre bemedlade för rekreation, vila och vård.

Stockholms stad (KF) utser samtliga fem ledamöter samt samtliga två suppleanter.
Stockholms stad (KF) utser samtliga två revisorer samt samtliga två suppleanter.
Tom. år 2007

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation genom särskild hemställan till länsstyrelsen då staden utser samtliga styrelseledamöter.

- *Stiftelsen Clas Groschinskys Minnesfond*

1959

Avkastningsstiftelse

Stödjer flera olika ändamål.

Stockholms stad (KS) utser en ledamot av fem.

Tom. år 2008.

Stockholms stad (KS) utser en revisor av en och en suppleant av en.

Tom. år 2006.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Fredrik Ströms minne (Forsgrénska donationen)*

Stadgar 1952

Avkastningsstiftelse

Stödjer författare bosatta i Stockholm genom en särskilt utsedd nämnd.

Stockholms stad (KS) utser två ledamöter av fem.

Tom. år 2005.

Revisorsgrupp 1 svarar jämte auktoriserad revisor för revision.

Stadsledningskontoret föreslår att staden återkallar förvaltningsåtagandet då annan huvudman kan identifieras som huvudsaklig förvaltare. Stadsledningskontoret föreslår således avveckling av stadens representation samt att förvaltningen i dess helhet överförs förslagsvis till Sveriges Författarfond eller Sveriges Författarförbund.

- *Anna Ahlströms och Ellen Terserus' stiftelse*

Avkastningsstiftelse

Stödjer välgörande ändamål.

Stockholms stad (KF) utser en ledamot av fem och en suppleant av fem.

Tom. år 2007.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs minne*

Avkastningsstiftelse

Stödjer välgörande ändamål.

Stockholms stad (KF) utser två ledamöter av fem.

Stockholms stad (KF) utser samtliga två revisorer (varav en auktoriserad) och samtliga två suppleanter (varav en auktoriserad).

Tom. år 2005.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Dalheimers stiftelse*

Kfs 1927:91

Avkastningsstiftelse

Stödjer välgörande ändamål.

Stockholms stad (KF) utser två ledamöter av tre.

Tom. år 2006.

Revisorsgrupp 1 svarar jämte auktoriserad revisor för revision.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation genom särskild hemställan till länsstyrelsen då staden utser styrelsemajoriteten.

- *Oscar och Maria Wiklanders understödsstiftelse*

1913 med permutation 1973

Avkastningsstiftelse som stödjer änkor och barn efter järnvägsanställda.

Stockholms stad (KF) utser två ledamöter av fem.

Tom. lagtima möte år 2008 med fullmäktige för SJ-personalens pensions- och förmånsfond.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation då staden ej har direkt anknytning till aktuell verksamhet.

- *Stiftelsen för gamla trotjänarinnor*

Stadgar 1915

Avkastningsstiftelse

Stockholms stad (KF) utser en revisor av två och en revisorssuppleant av två.

Tom. år 2005.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Wilhelm Govenii minne*

1903

Avkastningsstiftelse med inriktning på att lindra nöd och fattigdom inom Stockholm.

Stockholms stad (KF) utser två ledamöter av tre, vilka i sin tur utser ytterligare två.

Tom. år 2009.

Stockholms stad (KF) utser två revisorer av två varav en auktoriserad och två revisors-suppleanter av två varav en auktoriserad.

Tom. år 2006.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation genom särskild hemställan till länsstyrelsen då staden utser styrelsemajoriteten.

Här må påpekas att förtroendevald revisor och förtroendevald suppleant år 2004 till länsstyrelsen anmält vissa förhållanden angående arvoden och ersättning för administration av August Adlers fond. Länsstyrelsen beslöt att inte ingripa.

- *Stiftelsen Troed och Ingrid Nelsons fond*

1925

Avkastningsstiftelse till stöd för sparsamma och skötsamma personer med företräde för boende på Södermalm. Bidragstagare får ej omfatta lärar, som kan skada samhället.

Stockholms stad (KS) utser en ledamot av tre.

Tom år 2007

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Gustav Fränckels understödsfond för restauranganställda*

Stockholms stad (KS) utser en av tre styrelseledamöter.

Tom. år 2005.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

Verksamhetsstiftelser med bevarat engagemang

- *Stiftelsen Strindbergsmuséet*

Kfs 1972:59

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (KuN) utser ordförande, vice ordförande samt en ledamot av tre således tre av fem.

Stockholms stad (KuN) utser tre suppleanter av fem.

Stockholms stad (KuN) utser en revisor av tre.

Tom. år 2005.

Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen och arbetsutskottet prövas av Stockholms stad.

Stockholms stad, Strindbergssällskapet och Nordiska muséet har gemensamt bildat Stiftelsen Strindbergsmuséet. Staden lämnar årligt bidrag och stiftelsen är därmed att betrakta som en anslagsstiftelse.

Stadens medverkan i bildandet, rätten att utse styrelsemajoriteten samt det fortsatta finansiella engagemanget motiverar fortsatt representation. Till detta kan anföras att muséets unika karaktär berikar staden i olika avseenden, vilket är ett kommunalt intresse.

- *Stiftelsen Barnens Dag*

Kfs 1980:34

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (KS) utser fyra ledamöter av fem och fyra suppleanter av fem.

Stockholms stad (KF) utser samtliga två revisorer varav en auktoriserad och samtliga två revisorssuppleanter varav en auktoriserad.

Med hänvisning till stadens åtaganden om underskottstäckning enligt stiftelseurkunden samt att årlig granskning ska ske av stiftelsens budget föreslår stadsledningskontoret ingen ändring i stadens representation.

Representation från Stockholms läns landsting med ledamot och suppleant bör avvecklas då staden ensam står för ekonomiska åtaganden.

- *Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum*

Utl. 1985:265

Kfs 1997:2

Verksamhetsstiftelse bildad tillsammans med Stockholms läns landsting.

Stockholms stad (KF) utser tre ledamöter av åtta och tre suppleanter av åtta.

Stockholms stad (KF) utser en revisor av två och en revisorssuppleant av två.

Då stiftelsen tillskapades för utveckling av äldreomsorgen och detta arbete ej kan anses avslutat saknas anledning att nu ompröva stadens representation.

- *Stiftelsen Hotellhem i Stockholm*

Kfs 1996:8

Verksamhetsstiftelse med bostadssocialt uppdrag att tillhandahålla genomgångsbostäder för socialt eller ekonomiskt utsatta personer samt mera varaktiga bostäder åt personer med sociala problem.

Stockholms stad (KF) utser fem ledamöter av fem och tre suppleanter av tre.

Stockholms stad (KF) utser två revisorer av två varav en auktoriserad och två revisors-suppleanter av två varav en auktoriserad.

Tom. år 2005.

Stiftelsen driver i och för sig en verksamhet som likaväl kunde drivas i nämndform eller i bolagsform. Det finns därför inga egentliga motiv för stiftelseformen. Då stiftelsen erhåller årliga bidrag är den rätteligen att betrakta som en anlagsstiftelse och skulle därmed inte vara möjlig att bilda med nu gällande stiftelselagstiftning. Häremot vill stadsledningskontoret ställa det faktum att stiftelsen i allt väsentligt fungerar väl och ses med förtroende av berörda kundgrupper. Det är sålunda ingalunda säkert att ett införlivande av verksamheten i mera reguljära driftsformer skulle innebära förbättringar i praktisk mening. Stadsledningskontoret vill därför förorda att de formellt baserade argumenten får stå tillbaka.

Nyligen bildade verksamhetsstiftelser

- *Stiftelsen Stockholm Water Foundation 1990*
- *Stiftelsen Elektronikcentrum i Kista – ELECTRUM 1986*
- *Stiftelsen Teknikhöjden – KTH 1986 under avveckling och uppgående i*
- *Stiftelsen Vetenskapsstaden 1990*
- *Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län 1998*
- *Stiftelsen Tyrestaskogen 1992*

Då staden relativt nyligen tagit initiativ till och medverkar i dessa stiftelsebildningar och deras arbete inom prioriterad sektor avses fortgå föreslår stadsledningskontoret ingen ändring i stadens representation.

Stiftelse för fortsatta överväganden

- *Stiftelsen Arbetarebostadsfonden till minne av den 9 februari 1853*

Stadgar enligt beslut av Kammarkollegiet 1997.

Förvaltar drygt 1.300 lägenheter.

Stockholms stad (KS) utser samtliga sex ledamöter.
Stockholms stad (KS) utser två revisorer av tre.
Tom. år 2006.

Verksamhetsstiftelse klassad som allmännyttigt bostadsföretag då majoriteten av styrelsen utses av staden. Stiftelsen är därmed enligt Lag 2002:102 om allmännyttiga bostadsföretag ålagd vissa restriktioner såsom förbud mot avyttring av fastigheter utan särskilt tillstånd av länsstyrelsen. Detta innebär en hämsko på handlingsfriheten med tänkbara negativa ekonomiska konsekvenser.

Stadsledningskontoret ser mot denna bakgrund skäl för att ytterligare överväga stadens representation.

Stiftelser under avveckling

- *Stiftelsen Stockholm Water Festival*
- *Stiftelsen Stockholm år 2004*

Vissa bostadsorganisationer (särskilt uppdrag)

KS uppdrog åt stadsdirektören 2004-02-11 att utreda frågan om stadens representation i Stockholms Kooperativa Bostadsförening, SKB, samt HSB Stockholm, Stiftelsen Bostäder och lokaler för synskadade, Stiftelsen Nykterhetsvännernas Studenthem i Stockholm, Stiftelsen Stockholms Studentbostäder och Stiftelsen MHS-eleven.

Då detta uppdrag har nära anknytning till uppdraget från KS 2004-12-01 väljer stadsledningskontoret att redovisa uppdragen i ett sammanhang.

Stadens styrelserepresentationer har bla. motiverats av tidigare regler på bostadsfinansieringens område. Denna är icke längre motiverad av detta skäl. Vidare kan anföras staden är motpart i fråga om markanvisningar, tomträttsupplåtelse, vilket också talar emot representation i resp. styrelse.

Borgensåtaganden motiverar insyn genom revisor.

- *Stockholms Kooperativa Bostadsförening, SKB*

Staden har ett borgensåtagande gentemot SKB som uppgick till 549 mnkr. 2005-01-01. KF beslutade (utl. 1998:193) i samråd med SKB om en avtrappningsplan med avslut år 2037.

Stockholms stad (SbN) utser en ledamot av 11 och en suppleant av sex samt en revisor och en suppleant.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation i styrelsen. Stadsledningskontoret föreslår att staden även fortsättningsvis utser en revisor för bevakning av stadens borgensåtagande. Uppdraget som revisorssuppleant kan däremot avvecklas.

- *HSB Stockholm*

Enligt tidigare gällande bostadsfinansieringsförfordningar utsågs rapportör i bostadsrättsföreningar. Genom överenskommelse utsågs ledamot och suppleant endast i huvudorganisationen, HSB Stockholm. Denna rätt upphörde år 1998.

Någon representation för stadens del är därmed inte aktuell.

- *Stiftelsen Bostäder och Lokaler för Synskadade*

1946

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (KS+SbN) utser två ledamöter av fem samt (SotN) en av två suppleanter.

Stockholms stad (revisorsgrupp 3) utser en revisor av tre.

Tom. år 2006

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Nykterhetsvännernas Studenthem i Stockholm*

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (SbN) utser en ledamot av nio och en suppleant av nio samt en revisor av två och en suppleant av två.

Tom. 2006-04-30 (förlängning).

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

- *Stiftelsen Stockholms Studentbostäder*

Verksamhetsstiftelse

Stockholms stad (SbN) utser en ledamot av nio och en suppleant av sju samt en revisor av tre och en suppleant av tre.

Tom. år 2005.

Staden har ställt ut borgen för SSSB:s lån uppgående till 75 mnkr 2005-01-01, vilket har sin bakgrund i att stiftelsen från början var att anse som ett allmännyttigt bostadsföretag.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation i styrelsen. Stadsledningskontoret föreslår att staden även fortsättningsvis utser en revisor för bevakning av stadens borgensåtagande. Uppdraget som revisorssuppleant kan däremot avvecklas.

- *Stiftelsen MHS-eleven i Stockholm*

Verksamhetsstiftelse, som förvärvar, uppför och förvaltar bostadslägenheter för viss statlig personal.

Stockholms stad (SbN) har utsett en ledamot av fem och en suppleant av fem samt en revisor av tre och en suppleant av två.

Tom. år 2006.

Stadsledningskontoret föreslår avveckling av stadens representation.

Avvecklingsprinciper

Stadsledningskontorets förslag får konsekvenser för berörda stiftelser i det att resp. styrelse måste ta ställning till två centrala frågor:

* hur många ledamöter ska styrelsen bestå av?

* hur ska dessa utses?

Stiftelselagen ger staden utrymme att omgående verkställa sitt beslut. Fullmäktige kan nämligen när som helst entlediga de ledamöter som staden utsett. Enligt stadsledningskontorets mening vore emellertid en omedelbar verkställighet förenad med uppenbart negativa konsekvenser för flertalet stiftelser, särskilt de där staden utser majoriteten av styrelsen.

Det förordas därför att den nu gällande mandattiden för berörda ledamöter och revisorer får löpa ut. Därefter sker inga nya val av ledamöter, revisorer eller suppleanter. På så sätt får dessa stiftelser ett skäligt och rimligt rådrom för att omgruppera styrelsen och söka permutation hos Kammarkollegiet.

Förslaget aktualiserar i princip två typfall för avveckling, vilka ovan getts tillämpning:

1. Stiftelser där staden utser en minoritet av ledamöterna

När det gäller stiftelser där staden utser enbart enstaka ledamöter aviseras resp. styrelse om beslutet att inte längre utse ledamöter. Styrelsen har i princip tre alternativ. För

det första kan man ta beslutet att minska styrelsen med det antal ledamöter som staden utser. Den andra möjligheten är att låta de av staden utsedda ledamöterna sitta kvar – normalt utan begränsning i tiden - efter det att den nu gällande mandattiden har gått ut. Styrelsen beslutar att dessa ”stolar” besätts och entledigas genom styrelsens eget val, vilket också är stiftelselagens huvudregel. På så vis kan särskilt kompetenta ledamöter kvarstå och säkra kontinuiteten. Den tredje möjligheten är att behålla samma antal ledamöter som tidigare men att låta någon annan intressent utse samma antal ledamöter. Samtliga alternativ kräver tillstånd från Kammarkollegiet, eftersom föreskrifterna måste ändras.

2. Stiftelser där staden utser styrelsemajoriteten

I ett fåtal fall utser staden hela eller majoriteten av styrelsen. Det föreslås att staden tillskriver länsstyrelsen med hemställan att länsstyrelsen upprättar förslag till nya föreskrifter och vid behov utser nya ledamöter eller en komplett interimsstyrelse efter det att mandattiden för stadens ledamöter löpt ut. Länsstyrelsen kan naturligtvis, om den så bedömer lämpligt, låta de nuvarande ledamöterna sitta kvar på obestämd tid. Där emot ligger det i sakens natur att det vore mindre välbetänkt att låta den av staden utsedda majoriteten få bestämma i denna fråga.

Upplysningsvis har staden frihet att återkalla alla slags åtaganden att utse ledamöter i en stiftelse på samma sätt som att en fysisk person när som helst kan avsäga sig ett förtroendeuppdrag. Länsstyrelsen har därför inga legala möjligheter att avvisa stadens hemställan.

Stadsledningskontoret vill understryka, att de styrelseledamöter som önskar kvarstå i styrelsen efter den nuvarande mandatperioden har stora möjligheter att göra detta, men i så fall på ”personligt” mandat. Ledamöten kan och bör anmäla detta intresse till styrelsen, som därefter har att fatta beslut om hur ledamöter skall utses fortsättningsvis. De aktuella stiftelserna måste i vilket fall som helst ändra de gamla föreskrifterna om utseendet av nya ledamöter.

När det gäller stiftelser där staden utser styrelsemajoriteten riktas intresseanmälan lämpligen till länsstyrelsen. Detta torde bespara länsstyrelsen en del arbete samtidigt som man får nya intressanta namn att besätta andra styrelser med.

PUNKT 2 uppdrag 2004-12-01

Staden har ingen laglig direktivrätt gentemot stiftelser med egen styrelse. Varje styrelse måste ta beslut på eget ansvar om ev. utbildningsprogram och kostnaden ska i princip belasta vederbörande stiftelse. Stadsledningskontoret vill notera att ledande stiftelseexperter står till förfogande för utbildningsinsatser med kort varsel.

PUNKT 3 uppdrag 2004-12-01

Stadsledningskontoret kan inte identifiera någon stiftelse med egen styrelse som bör erbjudas tjänster från Stockholms stads Bostadsförmedling AB.

PUNKT 4 uppdrag 2004-12-01

Som nämnts ovan har staden inga som helst befogenheter att ändra stiftelsernas föreskrifter. Ändring av stadgar och nya styrelseinstruktioner åligger resp. styrelse att besluta om. Däremot kan det förekomma att ändringar i förekommande fall måste godkännas av KF.

Summering av förslag

- Avveckling av engagemang i 11 av 15 äldre verksamhetsstiftelser
- Bevarat engagemang i sex nyligen bildade verksamhetsstiftelser
- Fortsatta överväganden angående en verksamhetsstiftelse
- Avveckling av engagemang i samtliga 12 avkastningsstiftelser
- Avveckling av engagemang i sex av sex bostadsorganisationer med undantag för två där fortsatt revisorsbevakning föreslås med hänsyn tagen till borgensåtaganden